

46.4 Hv

**Hvidovre
Lokalarkiv**

HVIDOVRE LOKALHISTORIE

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

10. årgang, nr. 4, december 1992

Indhold

Kære læser	side 3
Arkivets årsberetning	side 4
Selskabets årsberetning	side 15
Konkurrence - udrivningssider mellem	s 18-19
For resten er livet	side 26
Selskabets publikationer	side 33
Medlemsmøder	side 34
Den ny bestyrelse	side 35

HVIDOVRE LOKALHISTORIE udgives af Hvidovre Lokalhistoriske Arkiv og Hvidovre Lokalhistoriske Selskab. Det udkommer fire gange årligt og tilsendes selskabets medlemmer.

Redaktion: Hans Chr. Thomsen
Adresse: Lokalhistorisk Arkiv
Medborgerhuset, Hvidovrevej 280
2650 Hvidovre
Tlf. 31 78 02 22 lok. 227

ISSN 0902-3046

Kære læser

Så lakker Hvidovre Lokalhistorisk Selskabs 13. sæson mod julen og mod det nye år, og som det sig hør og bør er der et uheld knyttet til denne sæson. Det består i, at redaktionen ikke kan leve op til sine egne løfter fra forrige nummer om en fortsættelse af forstadstemaet. Det får vente til det ny år, og vil komme i første nummer i 1993...

I dette nummer bringer vi formanden for Hvidovre Lokalhistoriske Selskab, Per E. Hansens, årsberetning og arkivar Poul Sverrilds årsberetning fra Arkivet. Dertil kommer en introduktion til en bog, som måske kunne være en julegaveidé. Den bringes sammen med en liste over selskabets publikationer, der kan købes på Arkivet.

Midtersiderne i dette nummer er til at rive ud. Der er stillet 5 spørgsmål på disse sider, og blandt de rigtige besvarelser udtrækker vi 17 vindere, der hver får en fribillet á 60 kr til Teater Vestvoldens egnesspil i januar 1993.

Listen over den ny bestyrelse er bag i bladet.

For- og bagsidebillederne er fra Rytterskoledagene i år.

Illustrationerne til Arkivets beretning, siderne 6-11, er én af årets afleveringer og de skildrer en brand i 1941 i Hvidovregade nr. 34 (gammelt vejnummer).

Endelig er tilbage at ønske alle en god jul og et godt nytår.

Redaktionen

Årsberetning 1992

Hvidovre Lokalhistoriske Arkiv

Af Poul Sverrild

Arkivets flytning

Der er heldigvis ikke noget år, der til forveksling ligner det foregående. Det gælder også for arkivet, der var lukket på grund af Medborgerhusets ombygning forrige vinter.

Det blev en ombygning, som arkivet kom til at mærke meget til. Samlet medførte ombygningen og bibliotekets indførelse af EDB, at arkivet måtte holde lukket i tre måneder.

Det vil sige, helt lukket var det nu ikke, for jeg sad og arbejdede i en af husets studieceller, og enkelte arkivkunder fandt faktisk frem til mig også i lukkeperioden. Men da samtlige arkivalier var pakket ned var det en stærkt begrænset service, der kunne ydes.

Men ombygningen blev overstået, og arkivet kunne i slutningen af februar dette år åbne i det nye lokale på første sal i Medborgerhuset, i lokaler, der er venligere og mere publikumsvenlige.

I forbindelse med flytningen fik arkivet et nyt magasin til arkivalier indrettet med en moderne rullereol, der giver plads til 250 hyldemeter i umiddelbar tilknytning til arkivet.

Som arkivet fremtræder nu efter ombygningen, har det færre kvadratmeter til rådighed, men de rummer mere. Jeg skal benytte lejligheden til at sige, at åbningstiden er uændret, tirsdag og onsdag 13-16 samt torsdag 16-19. Samt naturligvis efter aftale.

Arkivet/samlingerne

Med en så lang lukkeperiode kan det ikke undre, at der har været en nedgang i antallet af leveringer i forhold til sidste år. Nedgangen har været på omkring 30%, svarende ganske godt til nedgangen i åbningsperioden.

Den største enkeltaflevering har været Hvidovre Nærradios udsendelser, der omfatter godt 500 spolebånd. Materialet er desværre reelt uregistreret, så der ligger en stor opgave med at få båndene tilgængeliggjort. Arkivet samarbejder med Nærradioen om en ordning, hvor alene de udsendelser, der har et journalistisk islæt bevares på arkivet. Det skal så suppleres med bevaringen af en enkelt årlig uges samlede udsendelser.

Der har også været tale om afleveringer af fotografier sammenlagt i et antal på mellem 1000 og 1200.

Det største foreningsarkiv, der er blevet afleveret i år har været kulturrådets arkiv, der fylder omkring tre hyldemeter og er en guldgrube til belysning af udviklingen i kulturlivet i Hvidovre gennem de seneste 25-30 år. Kulturrådets arkiv blev ordnet i forbindelse med udgivelsen af dets jubilæumsbog i februar i år.

Modsat afleveringerne er besøgstallet forunderligt nok ikke blevet synderlig påvirket af arkivets lukkeperiode. Det er til dato blevet 462 gæster, en lille stigning i forhold til sidste år. Det er som tidligere år gæster, der kommer med vidt forskellige formål. Det spænder fra eftersøgning af oplysninger om det hus, man bor i, over slægtshistoriske oplysninger til store undersøgelser.

Jeg skal omtale én af brugerne, Lone Holden, der i øvrigt er medlem af selskabet. Hun har i år gennemført en stor analyse af Hvidovres tilflyttere i årene op til 1925. Det er første gang, der er blevet gennemført en sådan undersøgelse på totalmaterialet for en hel kommune. Undersøgelsen, som vi håber på at få publiceret, gør op med mindst én myte om Hvidovres tilflyttere. Men hvilken vil jeg naturligvis ikke afsløre her.

Udgivelser/videoprojekt

Kulturrådets jubilæumsbog var ikke arkivets udgivelse, men det er alligevel et stykke væsentlig lokal kulturhistorie, der er blevet beskrevet her. Det er i det hele taget karakteristisk, at årets kulturhistoriske udgivelser ikke er foretaget af arkivet, selv om arkivet har

været inddraget i udgivelserne. I betragtning af, at arkivets ressourcer er meget begrænsede, så er det da en positiv udvikling, at andre går ind og udgiver lokalhistoriske bøger i samarbejde med arkivet. På den led rækker ressourcerne længere.

Bogen om Hvidovre Rutebiler, som udkom i eftersommeren, blev f.eks. udgivet af Sporvejshistorisk selskab, men forfatteren havde igennem godt et halvt år arbejdet på Hvidovre Lokalhistoriske Arkiv med at studere samlingerne her. Det er blevet en rigtig lokalhistorisk bog med mange informationer og nogle gode historier.

Arkivet gik ind i et mere omfattende samarbejde med Kommunalarbejdernes Klub omkring deres 50-års jubilæum. Sammen med fællestillidsmanden, Jan Nielsen, udgav vi en bog om kommunalarbejdernes verden, en bog med titlen "Abe-Erik og de andre rødder".

Det blev en meget smuk bog trykt på fornemt genbrugspapir i overensstemmelse med Hvidovre kommunes miljøpolitik.

Arkivet tog sidste år initiativet til at få lavet en serie tegnede postkort af vores lokale kunstner, Christian Hansen. De blev første gang sat til salg i forbindelse med Rytterskoledagene, og de seks smukke postkort med Hvidovre-motiver kan købes på arkivet for bare 15 kr. for et sæt. Jeg har selv i løbet af året yderligere skrevet en stor artikel om de københavnske forstæders udvikling og historie gennem de seneste 100 år, der udkommer i tidsskriftet Fortid og Nutid lige før jul.

Alt i alt kan vi glæde os over, at udgivelsesaktiviteten på den lokalhistoriske front i Hvidovre stadig vokser, og der er fortsat masser af ubeskrevne ting, der venter på at blive beskrevet.

Arkivet har nu i et halvt år styret et videofilm-projekt, der laver en film om dette selskabs eneste æresmedlem, vores tidligere formand,

Jens Kristensen. Det bliver en film, der skal fortælle historien om en tilflytter, der med solide rødder i provinsen alligevel arbejdede for at være med til at præge kommunens udvikling gennem flere årtier. Det tegner til at blive en spændende film, og vi håber at kunne holde premiere på den til efteråret 1993.

Foredrag og undervisning

Som lokalhistoriker og arkivar i Hvidovre har der naturligvis også i år været bud efter mig som foredragsholder og underviser. Det er dog blevet til væsentlig færre foredrag end sidste år, hvor denne aktivitet fyldte meget i formidlingsaktiviteten. Det er blevet til fire i alt - spændende fra Enghøjsskolen over Hvidovre kirkes menighedsråd til Byplanlaboratoriet og de danske lokalarkivarer.

Videre har jeg gennemført en kulturhistorisk bustur i Hvidovre for et

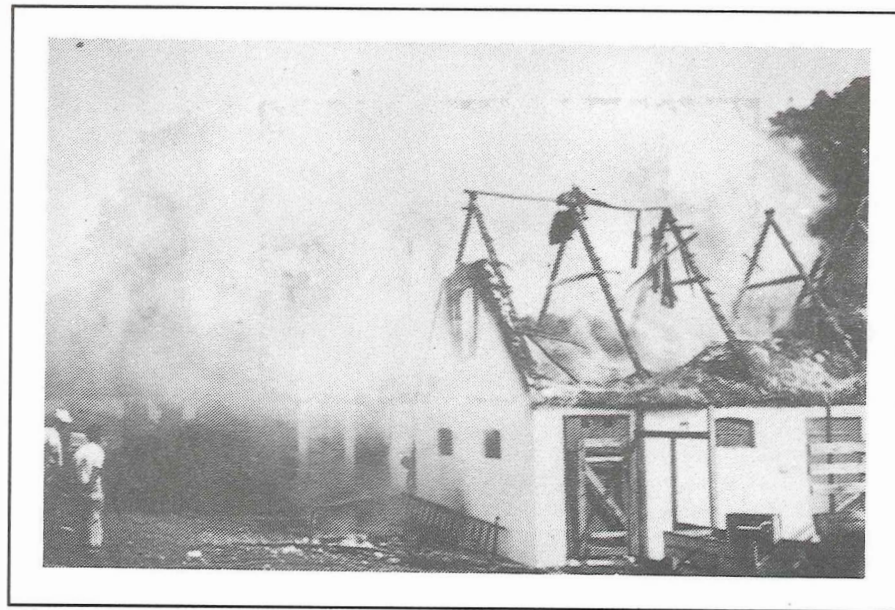

projekt for arbejdsløse kvinder, og på undervisningssiden har hovedopgaven været tre dages lokalhistorisk undervisning for en 10. klasse på Engstrandskolen og et historisk oplæg for produktionsskolen Stevnsgård i forbindelse med egnsspils-projektet, som jeg vender tilbage til senere.

Erindringsgruppen

Rytterskolen danner nu for tredje år rammen om arbejdet i den erindringsgruppe, vi fik sat i gang som et fællesinitiativ mellem arkivet og Lokalhistorisk Selskab. Det er en arbejdsgruppe med en stærk arbejdsdisciplin, og allerede for to år siden kunne vi i vores blad trykke den første lille artikel med erindringer fra et af gruppens medlemmer.

Der bliver skrevet og diskuteret på livet løs, og jeg tror, at jeg har

alle gruppens medlemmer bag mig, når jeg siger, at kvaliteten er vokset en del på grund af den form, vi har valgt.

Når det nu er Hvidovre, der er vores udgangspunkt, kan det ikke undre, at det er andre steder i landet, der fylder i erindringerne, for Hvidovre er jo endnu i høj grad et tilflyttersamfund, selv om det så småt er ved at vende.

Men alle tilflytterhistorierne er en del af Hvidovres fælles virkelighed, og det er derfor væsentlige kapitler af historien - både Danmarks og Hvidovres, der bliver afdækket i disse erindringer.

Jeg regner med, at der kommer mindst én bogudgivelse ud af arbejdet i løbet af de næste to til tre år, og nogle flere artikler kommer vi nok også til at se. Men der kommer også bidrag til andre egne lokalhistoriske tidsskrifter ud af vores gruppes arbejde.

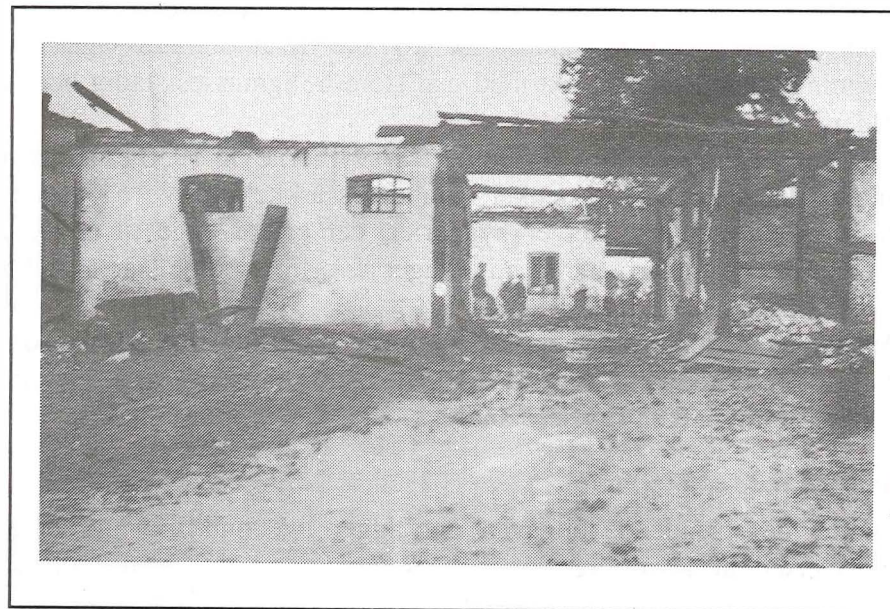

Egnsspillet

Arkivet tog sammen med Teater Vestvolden sidste år initiativet til at gennemføre et historisk egnsspil i Hvidovre. Vi fik fra første færd helhjertet opbakning fra politikerne, der accepterede, at vi blokerede al anden brug af Medborgersalen i en 6-ugers periode.

Det er første gang i salens snart 20-årige historie, det er sket, og det er også første gang, der er blevet skabt en scenografi til netop dette lokale.

På basis af vores lokale historie omkring de store landboreformer sidst i 1700-tallet har Martin Miehe-Renard skrevet et muntert/romantisk stykke musikdramatik, som komponisten Lars Fjeldmose har skrevet musik til. Med omkring 100 forskellige personer på scenen i Niels Sechers spændende scenografi, og lige så mange bag den er det et kæmpe projekt, som ingen Hvidovre-borger bør snyde sig selv for at opleve.

Det bliver opført fra 22. januar til den 7. februar. Og det koster kun 60 kr. at overvære århundredes teaterforestilling i Hvidovre.

Arkivet står ved siden af deltagelsen i projektstyringen specielt for udarbejdelsen af et stort program, der ud over at fortælle om forestillingen og arbejdet bag den også fortæller den virkelige historie om dramatikken omkring udskiftningen af Hvidovre Landsby.

Jeg vidste på forhånd, at det ville blive en stor opgave at involvere arkivet i, men at det skulle blive så omfattende og tidskrævende, som tilfældet er, havde jeg ikke forestillet mig. Men alt tyder på, at det er anstrengelserne værd.

Lokalplanlægning/bygningsbevaring

Blandt de nyere opgaver, som arkivet tager del i løsningen af, er kommunens lokalplan- og kommunalplanarbejde, for så vidt det rummer kulturhistoriske aspekter. Det gælder sager som Hvidovre Torv og Avedøre Landsby, hvor det kulturhistoriske element er indlysende, men det vil i stigende grad også komme til at omfatte sager om bygningsforandringer i takt med den store boligmasses stadig højere alder.

Der er en del byggerier i Hvidovre fra 1940-erne og 1950-erne, hvor man i det daglige ikke tænker over deres arkitektoniske og kulturhistoriske kvaliteter. Det er byggerier, der er for unge til at blive fredet, men som fortjener at blive taget alvorligt, når de står over for renoveringer.

Hvidovre fortjener, at vi passer på vores arkitektoniske perler, som f.eks. Bredalsparken, Engstrands Allé Rækkehusene, Skt. Nikolaj kirke, Beringparken og flere andre.

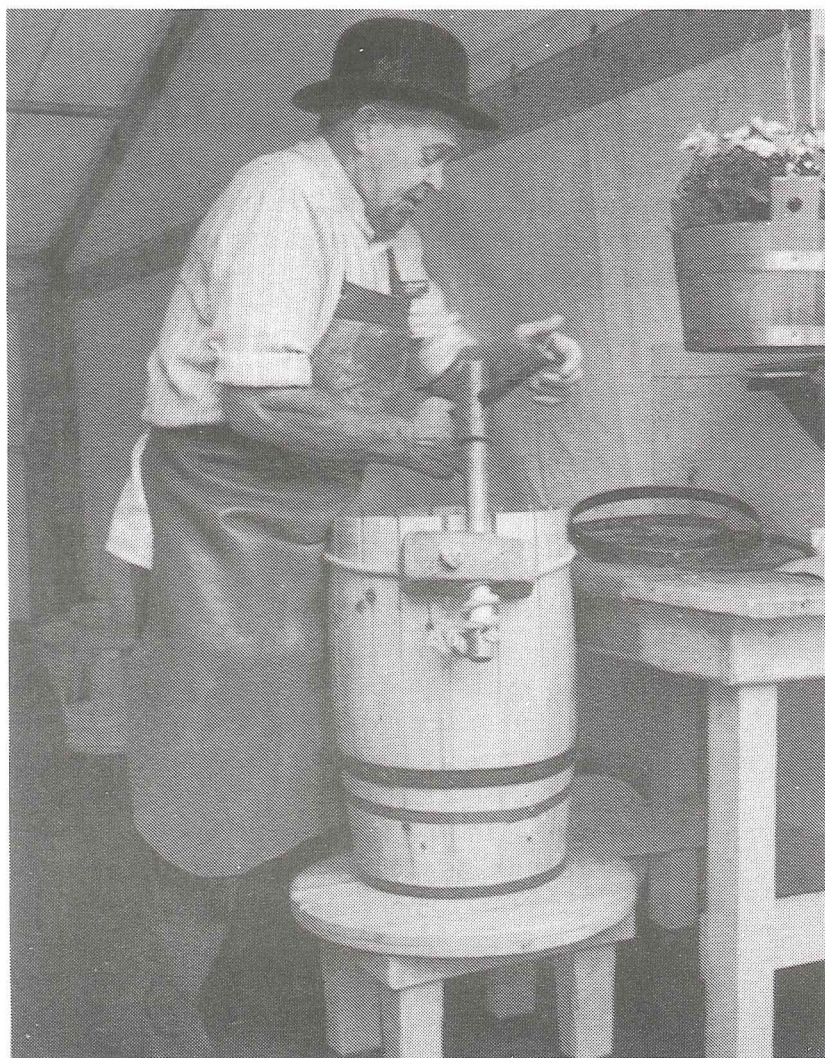
Fremtidige opgaver

Blandt de spændende opgaver, der ligger lige omkring hjørnet er udgivelsen af Hvidovre Sogns Kirkebog, som blev transskriberet forrige år. Det er planen at få den scannet ind på EDB, så den kan bearbejdes og udstyres med registre. Hvis arkivet kan få rejst de

fornødne midler, skulle udgivelsen kunne være en realitet til efteråret 1993.

Omkring årsskiftet får arkivet installeret et arkivprogram til EDB-registrering, og sidst på vinteren er det planen at sætte et projekt med inddatering af samlingerne i gang. Det vil kræve mange hundrede mandtimer, så det er planen at ansætte unge arbejdsløse til at stå for inddateringen.

I takt med udviklingen af dette projekt skulle arkivets registreringsopgaver også kunne tages op, så det efterslæb, jeg har haft siden lukningen af Lokalhistorisk Projekt, kan blive indhentet.

Rytterskoledagene. Bødker i arbejde.

Formandens årsberetning

Af Per E. Hansen

Så kan vi atter se tilbage på et år for Hvidovre Lokalhistoriske Selskab. Dette var den 13. sæson, og man kan efter temperament eller overtro bruge dette 13-tal som man vil. Personligt synes jeg, det har været et godt år. Vi har haft 7 ordinære medlemsmøder og et større engagement i form af "Rytterskoledagene". Dertil skal også regnes et antal møder i bestyrelsen samt andre ting.

Den 20. januar

Den 20. januar var årets første møde og det foregik i bibliotekscaféen. Det var en rigtig lokalhistorisk aften med fhv. viceborgmester Svend Christensen på talerstolen. Han kom til Hvidovre for mange år siden og forstod at blande sig i offentligheden, så han hurtigt blev kendt i lokale kredse. Oprindeligt var han uddannet som folkeskolelærer. Han blev dog snart formand for det ene og så for det andet, og en dag gik han fuldstændigt over i politikken. Svend Christensen var en overgang viceborgmester i Hvidovre og endte sin karriere som amtskonsulent for fritidsundervisningen. Alt dette fortalte han om, og mange medlemmer kunne supplere med kommentarer og spørgsmål. Svend Christensen nyder nu sit fortjente otium og selskabet takker for en god aften.

Den 17. februar

Den 17. februar hentede vi, sammen med Hovedbiblioteket, forfatteren Palle Pedersen herover fra Fanø. Anledningen var en ny bog fra forfatterens hånd med titlen "Rejsen til Paradis". Den omhandlede ostindiensfarende og deres genvordigheder på vej til og under opholdet på vor daværende koloni Tranquebar. Palle Pedersen er kendt for sine historiske romaner, hvor han belyser tingene set fra menigmands side. Blandt forfatterens mange udgivelser kan nævnes

"Heksen på bålet" og bogen om Maren Splid i Ribe. Palle Pedersen havde mange ting på sinde og var lidt længe om at komme til Tranquebar. Det blev en lang men ikke uinteressant aften for de 95 medlemmer, der var mødt op.

Den 16. marts

Den 16. marts fik vi besøg af en Hvidovreborger, der var lidt af et naturtalent. Det var sømanden Sv. Åge Hansen. Han fortalte frit fra leveren om sine oplevelser i de unge år på de syv have. Det blev en sjov og bramfri aften, hvor fortælleren kun manglede at gumle på en skrå for at gøre illusionen fuldstændig...

Den 6. april

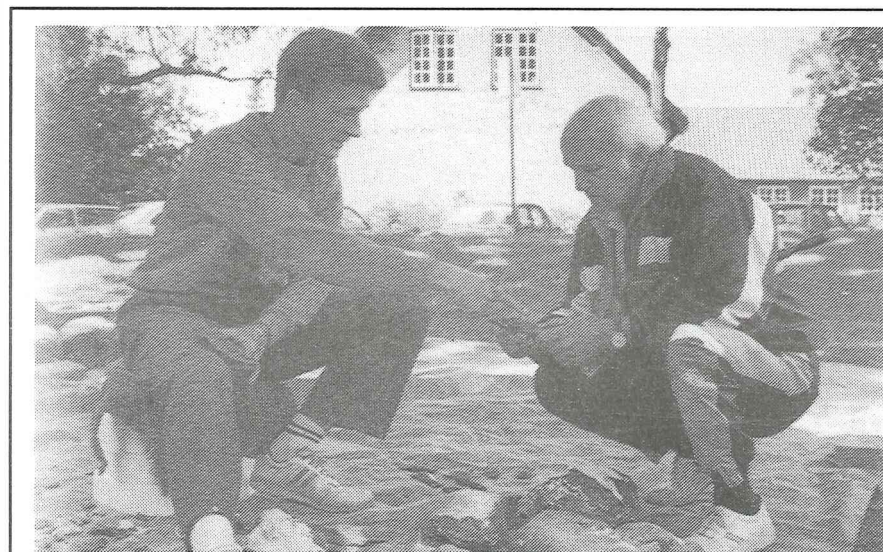
Den 6. april var sat af til et dias-show, som havde været lang tid undervejs. Showet var arrangeret af arkivleder Poul Sverrild, der i samarbejde med selskabets næstformand Lisbeth Magnussen, havde fundet nogle gamle Hvidovrebilleder frem og sat dem sammen til en underholdende helhed med musik og det hele. Tak til Poul og Lisbeth.

5. og 6. september

Succesen med Rytterskoledagene i 1991 gav bestyrelsen lyst til at prøve endnu engang. Allerede i februar havde vi et indledende møde, hvor rammen for dagene blev lagt. Der blev "slået nogle brød op", og jeg må konstatere at de fleste af dem også blev bagt.

En dejlig forårsdag i maj mødtes vi så i Rytterskolen med de aktive deltagere og blev enige om fordelingen af diverse opgaver. Vi kunne derfor gå sommeren i møde med nogenlunde fred i sindet. Bestyrelsen havde søgt Kulturrådet om et tilskud og fik bevilget 4.500 kr. Dette tilskud takker vi for. Det var med til at lette økonomien omkring arrangementet.

Temaet i år var gamle håndværk, og der findes endnu mennesker der kan demonstrere disse: f.eks. rebslagning, keramik, kurvefletning,

Rytterskoledagene. Flinteværkstedet.

skomageri, de forskellige håndværk i huset såsom f.eks. bearbejdning af garner og strikning m.v. Det er fortrinsvis mennesker, der arbejder professionelt med disse opgaver og som forlanger - synes jeg - et højt beløb for at komme. Alligevel lykkedes at indgå rimelige aftaler med f.eks. en bødker, en keramiker, en spinderske, en interessant ung mand, der bearbejdede flintesten som vore forfædre gjorde det.

Ud over dette blev der vist forskellige videoer og film, hvor temaet var gamle håndværk.

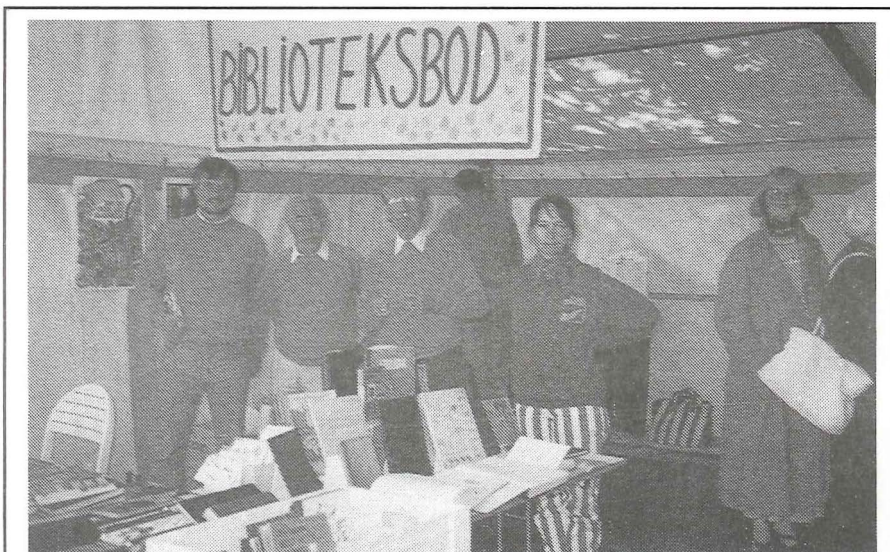
Der var diverse boder med repræsentation af den arkæologiske forening Tværpilen, Brugerrådet fra Holmegård Bibliotek, Hvidovre Lokalhistoriske Arkiv og Hvidovre Lokalhistoriske Selskab. Det fyldte godt i landskabet med de forskellige tilbud til de besøgende.

Underholdningen var så ingredienserne, der fyldte det hele ud.

Jeg vil her takke alle for, at det blev et par gode dage. Tak til

Rytterskoledagene. Jens Kristensen på byvandring.

Rytterskoledagene. Biblioteket og Brugerrådet.

Hvidovre Folkedansere, tak til Færingerne og tak til "Nordlysets" muntre spillemænd. Ligeledes tak til Vestegnens teatergruppe for indslaget fra det nye egnsspil.

Jens Kristensen var flittig med at føre vore gæster gennem Hvidovregade og fortælle om den lokale historie dér. Tak til Jens.

Endvidere tak til damen, der spontant midt under det hele kom med sin rok og spandt med på det hele.

Vi glemmer heller ikke vores egne damer i køkkenet og ved kassen, som var med til at skaffe en indtægt ved at hygge med kaffe, æbleskiver og lignende.

Endelig tak til alle jer, der kom og kiggede på. Arrangementet blev velsignet med godt vejr og et besøgstal, som måske var lidt større end sidste år.

28. september

Den 28. september var turen kommet til et foredrag om kalkmalerier. Selskabet havde aftalt et arrangement med "Tværpilen", hvortil mag. art. Ulla Haastrup var inviteret for at fortælle og vise lysbilleder om middelalder-kalkmalerier fra Københavns vestegn.

Det blev et arrangement, der fra selskabets side var forfulgt af en række annonceringsproblemer. For det første annonceredes bibliotekscaféen som mødested. Dette blev så rettet til Dansborghallen, som også var forkert, og Ulla Haastrups navn blev stavet forkert ... Det hele foregik faktisk i Dansborgskolens aula. For de af vore medlemmer, som fandt ud af dette, blev det trods alt en god aften. Jeg var desværre selv afskåret fra at deltage. Jeg beklager.

Den 10. oktober

Selskabets udflugt til HT-Museet.

I juni måned afholdtes en reception ved udgivelsen af en bog om Hvidovre rutebiler. Ved denne lejlighed aftalte jeg et besøg for selskabet på HT-Museet, Islevdalsvej. Besøget fandt sted d. 10 oktober.

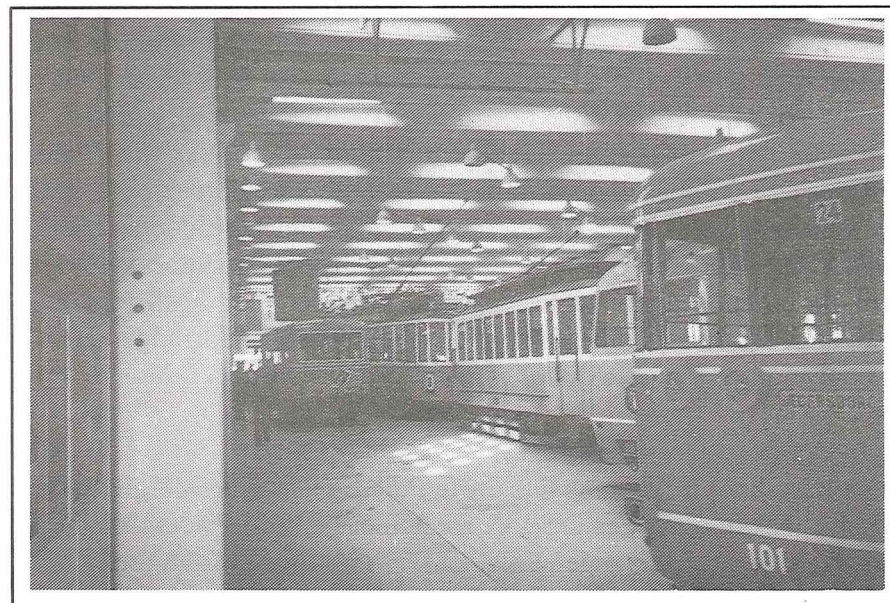
Vore medlemmer, ved denne lejlighed 45 stk., blev afhentet af en veteranbus på Hvidovre Torv. De blev så kørt til museet, hvor de blev guidede rundt i udstillingen. Derefter var der kaffe med brød. Efter besøget gik turen retur til Hvidovre Torv. Deltagerne havde en dejlig dag, hvorfra bl.a. Hvidovre Nærradio, havde et referat.

Det hele blev ledet af vort bestyrelsesmedlem Bent Christensen på betryggende måde. Tak til Bent.

Den 26. oktober

Ved ovennævnte reception i juni aftalte jeg et arrangement med Kim

Thinggård, som er forfatteren til bogen om Hvidovre Rutebiler. Det blev afholdt d. 26. oktober. Her kunne medlemmerne så stifte bekendtskab med manden, der ved alt om Hvidovre Rutebiler fra starten i 1920'erne til 1990, hvor rutebilerne overgik til svensk eje. Det bedste udbytte af Kim Thinggård får man nok ved at læse hans bog. Det er imponerende, hvor fuldstændigt han kan referere ruteføringer, antal busser, indregistreringsnumre og andre data. Ligesom han i bogen også kan fortælle forskellige episoder omkring buskørsel i Hvidovre. Det kom også nogenlunde til udtryk ved foredraget, hvor det især var lysbillederne, som gjorde lykke. Der var ca. 50 medlemmer til arrangementet. Det var så det sidste møde før generalforsamlingen.

1993

I 1993 kan jeg foreløbig nævne et par aftalte møder.

Det første bliver **d. 18 januar**, og det foregår på **Rytterskolen**.

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab vil helst bevare Caféen som vort faste mødested for at der ikke skal opstå forvirring om, hvor arrangementerne bliver afholdt. Men netop den 18. januar kan det ikke lade sig gøre, fordi Vestegnens teatergruppe opfører sit egnsspil. Derfor afholder vi dette møde d. 18 januar i Rytterskolen. Det er et arrangement, hvor det tidligere bestyrelsesmedlem **Knud Weile** vil causere over emnet "**Hvidovres forstad: København**". Jeg kan forestille mig at det bliver et causeri vi kan glæde os til. Kun et lille suk. Vi kan desværre kun være ca. 50 personer samlet der.

Den **15. februar** er vi atter tilbage i **Caféen**. Her bliver et arrangement, hvor museumsinspektør ved Søllerød Museum, **Niels Peter Stilling**, kommer og fortæller om "**Eftermæler**", **gravminder i Hvidovre og andre steder**. Tilsyneladende et dystert emne, men derfor ikke uinteressant. Niels Peter Stilling har fået til opgave at registrere bevaringsværdige gravminder i København og omegn.

Han har udtrykt, at især Hvidovre kirkegård er blandt de mere seværdige, og dette vil altså blive uddybet d. 15. februar på Caféen. En tidligere aftale med hovedbiblioteket angående et møde med Ebbe Kløvedal Reich, ser ud til at rende ud i sandet. Sparebestræbelser, som for tiden foregår på næsten alle områder, har også ramt her. Selskabet har ikke midler til selv at stå for et sådant arrangement, så det må vi skyde en hvid pind efter.

Rytterskoledagene i 1993.

Bestyrelsen har indledningsvis drøftet disse dage. Foreløbig er emnet fastlagt. "**Børn og unges leg**". Vi forestiller os tidlige tiders sanglege, remser og legetøj. Arrangementet kan måske foregå i samarbejde med en børneinstitution om indøvelse af nogle aktiviteter o.lign.

Vi har sendt en ansøgning til Folkeoplysningsudvalget angående støtte

v/ den såkaldte 5% pulje. Vi har endnu ikke fået svar.

Hvad der videre skal ske i 1993 vil som sædvanligt blive publiceret i vort blad.

Bestyrelsen

Bestyrelsen har haft 7 ordinære møder. Vi har ved disse lejligheder diskuteret mangt og meget. Som jeg meddelte sidste år er nye tider på vej også inden for bestyrelsen. Rom blev jo ikke bygget på en dag, og vi fortsætter vore bestræbelser på at blive bedre og mere effektive som styreorgan for selskabet. Også i år håber vi at kunne konstituere en bestyrelse med lyst, mod og tid til at drive værket. Jeg må dog allerede nu afsløre, at denne gang må vi tage afsked med to værdifulde bestyrelsesmedlemmer. Det er Elsted Jensen, der gerne vil slappe lidt af. Og det er vor næstformand Lisbeth Magnussen, der aldeles ikke skal slappe af, men have mere tid til andre gøremål. Tak for indsatsen til dem begge.

Undertegnede har deltaget i Dansk Lokalhistorisk Forenings årlige landsmøde. Dette og Dansk Historisk Fællesråds møde blev afholdt på LO-skolen i Helsingør i maj måned. Temaet var udover generalforsamlingen "**Lokalhistorie på Tryk**". Et tema som kan udtrykkes sådan - og jeg citerer: "Vore publikationer er i høj grad vort ansigt udadtil, og vi ønsker os gerne både lødige og smukke resultater. Men ofte er produktionen ganske kostbar. Hvordan får vi mest ud af indsatsen?"

Dette får mig til at tænke på vores redaktion af "**Hvidovre Lokalhistorie**", et blad jeg synes Selskabet kan være stolt af. Tak til Hans Thomsen.

Jeg vil til slut oplyse, at vort selskab dette år kan registrere 338 medlemmer. Det er tre medlemmer færre end sidste år. Jeg vil dertil bemærke at vort mål stadigvæk er 500 medlemmer.

Jeg vil takke alle, der har medvirket i årets løb. Tak til Hvidovre kommune, Biblioteket og Arkivet og ikke mindst den siddende bestyrelse. Tak alle sammen.

FOR RESTEN ER LIVET

En antologi om forandring
Introduktion af Hans Chr. Thomsen

To pensionister på en bænk. Den ene: vi bliver gamle. Den anden: forhåbentlig!". Her i 1992, hvor århundredet selv snart skal på pension, kan halvdelen af en ny årgang statistisk set regne med at blive 80. I middelalderen lå den gennemsnitlige levealder et sted i 30'erne ...

For resten er livet...

Pensionsforsikringsanstalten PFA Pension har netop udsendt en antologi på forlaget Amanda i anledning af sit 75 års jubilæum. Det er en af de smukkeste bøger på markedet dette efterår. Den grafiske tilrettelæggelse skyldes Kitte Fennestad, og den er hun sluppet usædvanlig godt fra det. Ud over en gennemgang af forsikringsanstaltens historie består bogen af 21 bidrag om temaet forandring, herunder både processen med at blive ældre og selve det at blive gammel. Det er en bog med mange indfaldsvinkler til forandring og forvandling som livets grundvilkår, både den store forvandling fra liv til død, men også en lang række andre. F.eks. forandringen i behandlingen af ældre fra middelalderen til i dag, og en mere moderne gennemgang af pensionsformernes ændring fra slutningen af 1800-tallet og til nu. Dertil kommer en række kunstneriske og journalistiske indgange til emnet. I redaktøren George Metz' ord med et spil på bogens titel: "For resten er livet - en sag om livet uden for arbejdslivet".

Det er et godt team Metz er ankermand for. For blot at nævne nogle af de mere kendte: Flemming Madsen, Anders Bodelsen, Jytte Borberg, Erik Kjersgaard, Tage Voss, Jacques Berg.

Bogens fotografier er af Henrik Saxgren, og de er intet mindre end fremragende.

Har det nu noget med lokalhistorie at gøre? Til det er at svare: overhovedet ikke, men bogen har noget med *forandring* at gøre. Og hvis Hvidovres historie overhovedet handler om noget, så er det en forandring. En forandring, der har været så gennemgribende, at der ikke kun er tale om en forandring, men om en total forvandling, nemlig forvandlingen af en landbokultur til en forstadskultur - hverken mere eller mindre. I dag er Hvidovre formodentlig ikke længere en tilflytterkommune. Man må formode at generationerne efter de første tilflyttere er så mange, at Hvidovre er blevet en kommune af fastboende. Forstaden er ankommet til sig selv, og regnet i menneskeår er Hvidovre som forstad i dag selv i "pensionsalderen" d.v.s. omkring 70 år.

Hvornår er vi gamle?

Kriteriet for, hvornår mennesker skulle have alderdomsunderstøttelse har fra slutningen af 1800-tallet og til i dag faret op og ned som en yo-yo. Det generelle billede ser sådan her ud: Loven af 1891 fastsatte en bundgrænse på 60 år. Den satte Venstre op til 65 i 1922. I 1936 satte De Radikale og Socialdemokraterne den ned til 60 år, og 9 år efter satte Venstre den så op igen til 65.

I 1956 holdt lovens pendulfart mellem Venstre og Socialdemokratiet op, og et enigt folketing satte grænsen til 67. Det som har styret denne yo-yo bevægelse har ud over ideologiske forskelle også været økonomien. Under arbejdsløsheden i 1930'erne blev pensionsalderen sat ned og under højkonjunkturen fra slutningen af 1950'erne blev den sat op.

Lovgivningen har således også indgået som en reguleringsfaktor i den økonomiske konjunktur.

Fattighuset. Hvidovregade 53 A. 1863 - nedrevet 1934.

Alderdomshjem

Hvidovres første alderdomshjem, Sønderkærhave, 1946.

1891-loven gav sognerådet ret til at opføre særlige asyler for dårligt stillede ældre. Med overgangen fra en landbo- til en bybokultur og som en følge deraf en spredning af slægten blev det ekstra nødvendigt med alderdomshjem. Der kom 500 af dem fra omkring århundredeskiftet og op til 1942. Henning Friis skriver i sit bidrag, at det "var en udvikling, som mindede om kirkebyggeriet i middelalderen, og det var et stort øjeblik, når et sogn havde fuldført sit alderdomshjem." I Hvidovre kom det første alderdomshjem i 1946.

Fra middelalder til pensionsalder

Erik Kjersgaard eftersøger i sit bidrag "Fra middelalder til pensionsalder" pensionsbegrebets oprindelse og finder det i middelalderen i begreberne "gravgang" og "fledføringen".

Gravgang angår underklassen af frigivne trælle: "Om de kommer i

nød, da er de gravgangsmænd: Man skal grave en grav på kirkegården og sætte dem i den og lade dem dø der", som det hedder i Gotlands lov fra middelalderen.

Fledføringen stammer Valdemarstiden og i Skånske Lov hedder det: "Bliver en mand - eller kone - så hjælpeløs og fattig, at han ikke selv kan klare sig, eller alderdom og sygdom kommer over ham, da må han tilbyde sig sine nærmeste arvinge, for at de skal tage imod ham". Det, der var typisk for Valdemarstiden når der skulle hjælpes, var ikke alderskriteriet men behovskriteriet. I første række kommer "hjælpeløs" og "fattig" og i anden "alderdom" og "sygdom".

Det er først i anden halvdel af 1800-tallet, at de gamle **skilles ud** fra samfundet som en særskilt gruppe.

Forøvrigt er ordet "gammel" oprindeligt beslægtet med ord, der betegnede "vinter". Grundbetydningen er, at man har oplevet mange vintre = år, skriver Jørgen Lund i sit bidrag: "Hellere rask og rig end syg og fattig". Og en stakkel er f.eks. oprindeligt sammensat af "stav" og "karl" d.v.s. en mand, der måtte gå rundt støttet til en stav.

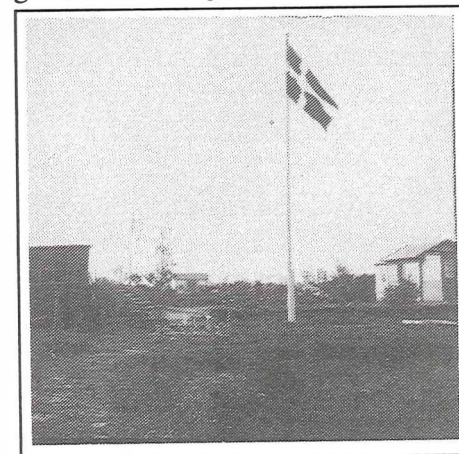
Det 20. århundrede - livet i zoner

Livet i det 20. århundrede er opdelt i tidszoner. Der er erhvervs-livet og fritids-livet. Og **forstaden** er om noget den lokalitet, der **inkarnerer** det moderne fritids-liv, hvis indhold bl.a. kan aflæses gennem den følgeindustri, der er vokset frem som producenter af: plæneklippere, grill-apparater, hækkesakse, svømmepøle, kogebooger, haveredskaber m.m. Dertil kommer planteskolerne for ikke at tale om medieindustrien med bl.a. Søren Ryge Petersen i TV og Grønne Fingre i radioen.

I Hvidovre udgør parcelhusene omkring 30% af den samlede boform. Når pensionsalderen melder sig forsvinder den ene halvdel af livet - erhvervs-livet, samtidig med at den biologiske nedtælling forlængst er sat ind. Den starter jo i middelalderen for at citere Erik Kjærsgaard. Frederik Dessau kommer i sit bidrag "Livets eftermiddag" ind på den ændrede tidsopfattelse i denne alderdommens frie tid.

Barnet lever i evigheden siger Dessau. For de ældre bliver der "kortere" og "kortere" mellem fødselsdagene. Ligesom hændelser fra sidste år ved nærmere eftertanke viser sig at ligge 6 år eller mere tilbage i tiden. Overhovedet begynder tankerne at løbe sammen i det begyndelsespunkt som barn- og ungdommen er. Der er en tid, der aldrig kommer igen, og det er livets tid, siger Dessau. Og i Hvidovres, i forstadens barndom er der altid et "lysthus" på en nøgen mark og en flagstang med et vajende flag fra en forlængst svunden søndags frie tid f.eks...

"Vi folder drømmens faner ud", skrev Hvidovre-lyrikeren Micael Strunge i 1980'erne. Det gjorde de også i 1920'erne og 30'erne. I Hvidovre var drømmen så nøjsom som flaget. Men den havde en stang at klamre sig til og tag over hovedet.

Det 20. århundrede og forandringerne

Tempoet og hyppigheden i dette århundredes forandring har forvandelt erfaring til skrot. Den ældre er ikke længere viis, fordi visdom forudsætter et statisk samfund. Hvad hjælper erfaringerne med at overleve i 1930'ernes knaphedssamfund i en velfærdsperiode, og hvad kan en hjemmegående mor lære en selverhvervende datter? Hvordan hænger stregkoder sammen med en håndført kassebog, et par træsko med en Toyota ... Vi siger, at man kan lære af de ældre, men det er talemåder. Generationerne er på herrens mark, og der kommer friktion ud af det.

Strategien i dette århundredes amokke udviklingsforløb er: **ungdommelighed**, skriver redaktøren på Information Lasse Ellegaard i sit

bidrag: "Det perfekte menneske". Og han giver bl.a. som eksempel George Poulsen, der gik af som formand for Metal, da han faldt for foreningens aldersgrænse på 60 år. Metal havde indført denne grænse som led i **en strategi for at holde sig ung**. En side-effekt af denne strategi er den ejendommelige, at der i en demokratisk forening blev indført en adgangsbegrænsning for mennesker over 60 år til formandsposten.

Carl Rørstrøm

Forfatteren Per Højholdts bidrag "Adjektivet som sarkofag" giver en lidt skæv distance til alvoren i resten af bogen.

Per Højholdt er bl.a. kendt for "Gittes Monologer", og han skriver om Carl Rørstrøm. Højholdt har slået op i Nudansk Ordbog for at finde ud af, hvad **rørstrømsk** er for noget, og der fundet, at adjektivet "rørstrømsk" **måske** er afledt af et egenavn. Ifølge Højholdt kan der derfor kun være tale om: Carl Immanuel Rørstrøm, Frederiksberg.

Det som især kendetegnede Carl Immanuel Rørstrøm var, at han var så helt umanerlig god til begravelser, og derfor en særdeles velset deltager ved sådanne på Frederiksberg. Men følelser er ikke bare følelser og udbrud ikke kun udbrud. Man brøler f.eks. ikke uden videre løs det bedste man har lært ved begravelser: "Nu er voldsom gråd ikke velanskreven derinde på Frederiksberg, end ikke ved begravelser, og Rørstrøm underkastede sig som borger og ansat ved kommunen denne vurdering, hvilket øgede hans reputation mærkbart. Han lod glad klare tåre flyde ned ad de rigelige kinder.."

Ifølge Per Højholdt kom tiden også for Rørstrøm. I 1887 forlod dette usædvanlige menneske os. Begravelsesfølget var enormt, men der manglede ligesom noget eller rettere, der manglede én. Begravelsen ville ikke rigtig blive rørstrømsk uden Rørstrøm. Men var Rørstrøm gået bort var "rørstrømsk" til gengæld kommet for at blive - afdøde blev med tiden forvandlet til et begreb.

Og det er jo én variant af temaet forandring/forvandling: nemlig kunstens forvandling af virkeligheden til fortælling - rørstrømsk eller ej.

Selskabets publikationer

Castrone, S. (Red.) Rytterskolen, 82 s. ill. 1989. 50 kr.

Glimt af livet i Hvidovre, 1925-40, I-IV, 397 s. ill. 1985. Samlet 80 kr. Enkeltbind 25 kr.

Hansen, Im., Hvidovre Kirke, 28 s. ill. 1980. 12 kr.

Københavnseggen og lokalarkiverne, 32 s. ill. 1990. 15 kr.

Magnussen, L. og Sverrild Bredalsparken 1949-89. 80 s. ill. 1989. 50 kr.

Petersen, A. Mit livs forteelser I-II, 179 s. ill. 1979. 35 kr.

Nordlund, H.O. Da Hvidovre blev mindre. 76 s. ill. 1981. 25 kr.

Nordlund, H.O. Vejnavne i Hvidovre kommune. 52 s. ill. 1982. 50 kr.

Schultz, Hvidovre kommunebibliotek 1931-81. 100 s. ill. 1981, 25 kr.

Sverrild, P. Lysthusbeboerne. 144 s. ill. 1988. 100 kr.

Sverrild, P. Abe Erik og de andre rødder. 96 s. ill. 1992. 100 kr.

Thomsen, B. Hvidovre - en lokalhistorisk vejledning til Landsarkivet I-II. 145 sider 1989. 40 kr.

Thomsen, H., Avedøre på skillevejen. 86 sider ill. 1991. 50 kr.

6 postkort fra Hvidovre. Tegnet af C. Hansen 1992. 15 kr.

Medlemsmøder

Knud Weile, der er forhenværende medlem af bestyrelsen for selskabet, vil causere over emnet: "Hvidovres forstad: København", og det er jo en tematisering, der er ikke så lidt fræk.

Da der spilles teater netop i den periode på Medborgerhuset, vil arrangementet undtagelsesvis finde sted på Rytterskolen ved Hvidovre Torv. Da der kun er plads til ca. 50 mennesker på Rytterskolen, er det denne gang ekstra nødvendigt at bestille plads i forvejen.

Mandag 18. januar 1993 kl. 19.30 Rytterskolen, Hvidovre Torv

Af hensyn til serveringen bør man tilmelde sig arrangementet senest **onsdag 13. januar 1993** på Rytterskolens telefonsvarer: **31 47 34 44**

Niels Peter Stilling, der er museumsinspektør ved Søllerød Museum, holder foredrag: "Eftermæler" og gravminder i Hvidovre og andre steder. Han har været med under arbejdet med at registrere bevaringsværdige gravminder i København og omegn.

Det skal her nævnes, at Hvidovre Kirkegård kommer ind blandt de absolut mest spændende - set ud fra et bevaringssynspunkt - i amtet. Dette møde holdes igen i vante omgivelser nemlig på Bilbiotekscafeen.

Mandag 15. februar 1993 kl. 19.30 Bibliotekscaféen, Medborgerhuset

Af hensyn til serveringen bør man tilmelde sig arrangementet senest **onsdag 10. februar 1993** på Rytterskolens telefonsvarer: **31 47 34 44**

Der kan godt gå et lille stykke tid fra man har ringet op, til telefonsvareren kobles til - men hav tålmodighed.

Det eneste man skal gøre er at oplyse navn, antal personer, og om der ønskes the eller kaffe. det er ganske enkelt og ligetil.

Den ny bestyrelse

Formand: Per E. Hansen, Grenhusene 26, 31 49 24 70

Næstfmd.: Kjeld Jørgensen, Kløverprisvej 48, 31 75 20 91

Sekretær: Viggo Noach, Am. Niels. Blvd. 163, 2.tv, 31 78 29 99

Kasserer: Eigil Jørgensen, Hvidovrevej 98C, 31 47 00 58

Redaktør: Hans Chr. Thomsen, Kløverprisvej 7, 31 75 99 47

1.suppl.: Knud Kiegstad, Bymuren 75, 4., 31 49 58 25

2.suppl.: Dan Olsen, Spurvehøjvej 17, 31 78 86 42

Revisor: Ester K. Pedersen, Tavlekærsvej 122, 31 78 23 98

Rev. sup.: Bent Christiansen, Paris Boulevard 20, 31 49 29 41

Kult.udv.: Kaj Andersen, Rosenhøj 49, st., 31 75 93 41

Kult.udv.: Bente Hansen, Brostykkevej 24, 31 78 99 57

bag- siden

Riv-ud-side

Rødder, Rak og Reformister er et egnsspil, der opføres af Teater Vestvolden. Der er tale om et stykke musikdramatik, der uropføres ved denne lejlighed.

Det, der er i spil på scenen, er bøndernes reaktion på de store landboreformer tilbage i slutningen af 1700-tallet - og det er Hvidovre-bøndernes reaktion, vi vil komme til at se.

Vi kommer også til at opleve fortællingen om en verden i indre og ydre bevægelse, hvor gammel og nyt tager fat om hinanden: en ny og mere oplyst tankeverden vil inklinere for en ældre og mere uoplyst med hekse, alfer, bjergmænd og trolddom. Og det er bl.a. de to opfattelser af virkeligheden, der vil komme til at træder dansen på scenen i Medborgersalen i Medborgerhuset.

Men der er mere på spil end som så. Stykket handler også om udvikling og afvikling. Afviklingen af et "organisk" landbo-fællesskab til fordel for udviklingen af et mere "rationelt" og individualistisk ditto. Endelig er det ikke kun nyt og gammelt, der tager livtag. Det er også et stykke, hvor - som den lyse digter Schade ville sige - mennesker mødes og sød musik opstår.

Det skal nok blive en flot forestilling. Der vil f.eks. være over 100 aktører på scenen, når der er flest. Hovedkræfterne er professionelle, og de vil indgå i sære sammenhænge med lokale alfer, hekse, bjergmænd og dværge.

Selskabet støtter forestillingen. Det er et godt initiativ og så har det jo et lokalhistorisk udgangspunkt. Det gør det ikke ringere.

Vi ønsker på forhånd alle en god oplevelse herunder naturligvis især de 17 heldige vindere af fribilletterne.

Forestillingen har premiere 22. januar 1993 og sidste forestilling er 7. februar. Tirsdag til fredag spilles kl. 19.30 og lørdag/søndag kl. 15.00. Der kan bestilles billetter på tlf. 36 77 23 00 ml. kl. 10-14. Fra 22.1.1993 på tlf. 31 49 10 88 ml. kl. 18.00-21.00

Riv-ud-sider

I forbindelse med egnsspillet "**Rødder, Rak og Reformister**", som **Teater Vestvolden** opfører i Medborgersalen i Medborgerhuset i perioden 22. januar til 7. februar 1993, kan selskabets medlemmer vinde ialt **17 fribilletter** á 60 kr. til forestillingen.

For at komme i betragtning skal man blot besvare de 5 spørgsmål på næste side, rive midtersiderne ud og **inden 15. januar 1993** sende besvarelsen til:

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab
Rytterskolen
Hvidovre Kirkeplads 1
2650 Hvidovre

Vi vil så udtrække de 17 fribilletter blandt de rigtige besvarelser og sende dem til de heldige vindere, ligesom vindernes navne vil blive offentliggjort i næste nummer af bladet.

Riv-ud-sider

De fem spørgsmål ser sådan her ud:

Fandtes Flaskekroen i 1775? Ja.... Nej....

Var der en skole i Hvidovre 1775? Ja.... Nej....

Var der en præstegård i Hvidovre i 1775? Ja.... Nej....

Var træhesten i brug i Hvidovre 1775? Ja.... Nej....

Var Køgevej en kongevej? Ja.... Nej....

Riv-ud-sider

Navn

Adresse

By/kommune

Telefonnummer
